Journal for Social Media Inquiry

p-ISSN: 2559-7639 | e-ISSN: 2668-0718 | DOI:10.18662/jsmi | Frequency: 1 issue per year

with 1-2 possible supplementary issues

Covered in: CrossRef; RePEc; CEEOL; Google Scholar, ICI Journals Master List - Index Copernicus

2021, Volume 3, Issue 1, pages: 1-7 | <https://doi.org/10.18662/jsmi/3.1/12>

Editor's Note

[Nota editorului]

Aura-Elena SCHUSSLER¹

¹ Associate Lecturer, Dr. Department of Philosophy, Faculty of History and Philosophy, Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, 1 Mihail Kogălniceanu Street, 400084, Romania. E-mail: aura.schussler@ubbcluj.ro.

Abstract: *The present volume is dedicated to the 2nd Edition of the National Conference “Human Nature, Culture, Technology (NUCT 2021)” with the theme: Life and Death in the Context of the COVID-19 Crisis—A Posthumanist Approach. The volume provides a really exciting opportunity for the reader, with respect to the context of the current COVID-19 pandemic analyzed in the posthuman paradigm, to take into account the importance of posthumanist critiques, at a time of great changes at the existential level. The contributors to this volume include several scholars from various fields of analysis including philosophy, ethics, medicine, technology, politics, culture and communication—and their reflections in the critical posthumanism parameters, with regard to how life and death (both at a human and non-human level) was and still is managed during the COVID-19 pandemic.*

Keywords: *editorial, national conference, posthumanism, life, death, COVID-19 Crisis.*

How to cite: Schussler, A.-E. (2021). Editor's Note. *Journal for Social Media Inquiry*, 3(1), 1-7.
<https://doi.org/10.18662/jsmi/3.1/12>

În momentul în care am decis să organizez această cea de-a doua ediție a Conferinței Naționale „Natura Umană, Cultură, Tehnologie (NUCT 2021)”, având ca temă—Viața și moartea în contextul crizei COVID-19—O abordare Postumanistă¹—mi-am propus să încercăm să reflectăm asupra condiției noastre actuale, într-o lume care, pe de o parte, se află într-o continuă schimbare având la bază progresul științific și tehnologic, iar pe de altă parte este traversată de incertitudini, temeri și speranțe. Însă dincolo de aceste aspecte, în opinia mea, este important să ne punem o serie de întrebări cu privire la această situație pe care pandemia a generat-o, și să încercăm să ne relocăm, ca specie umană, în acest sistem rizomatic sau rețea vitală interschimbabilă (viață-moarte), din care facem parte cu toții și în care suntem legați unii de alții (oameni, plante, animale sau mediul înconjurător). Astăzi, mai mult decât oricând, putem observa cum pandemia COVID-19 a schimbat în primul rând percepția noastră cu privire la existență. Nu numai prin asumarea vulnerabilității vieții, dar mai ales prin conștientizarea iminenței morții, văzută ca un precursor al existenței—aspect care, potrivit gândirii filosofiei postumaniste definește viața și moartea ca reprezentând cele două fețe ale aceleiași monede existențiale. În paradigma aceleiași gândiri postumaniste, acest lucru se traduce în termenii energiei vitalist-materialiste a fluidității vieții și a morții, aspect care se datorează și faptului că, în limitele fizicii cuantice, moartea nu reprezintă un sfârșit, ci o continuare, deoarece atomii din care suntem compuși nu dispar, ei doar se redistribuie, ținând cont și de faptul că totul în jurul nostru este energie și totul se transformă în energie. Această paradigmă materialist-vitalistă, regăsită în teoriile lui Rosi Braidotti, plasează moartea în limitele devenirii-imperceptibile a subiectului postuman—care face parte din ciclul devenirilor emergente, și anume din rețeaua rizomatică a inter-conectărilor vitale care leagă viața și moartea de forțele generative ale lui zoē (Braidotti, 2013).

Totuși, dincolo de această viziune asupra vieții și a morții, critica postumanistă a lui Braidotti se răsfârge și asupra felului în care viața în sine a ajuns să reprezinte în secolul XXI, principalul capital; prin ceea ce numim comodificarea codului genetic al majorității organismelor vii (Braidotti, 2013). Acest aspect este văzut ca fiind un rezultat al fenomenului, mai mult

¹ The 2nd Edition of the National Conference „Human Nature, Culture, Technology (NUCT 2021): *Life and Death in the Context of the COVID-19 Crisis—A Posthumanist Approach*. Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Faculty of History and Philosophy, Department of Philosophy, Center for Applied Philosophy (CAPH), The Group for Research on Cultural Practices and Policies (GRCP), in collaboration with the Transhumanism, Posthumanism, Metahumanism Circle (CTPM). Organizer: Associate Lecturer, Dr. Aura-Elena Schussler. Saturday, May 15, 2021 (Online / via ZOOM), Cluj-Napoca, Romania.

sau mai puțin inegal al globalizării, în parametrii capitalismului neoliberal, care a dus la un mecanism de comercializare, inclusiv a planetei Pământ, în toate dimensiunile sale. Fenomen care poate fi identificat nu numai în exploatarea exagerată, pe alocuri, a resurselor naturale și a naturii, ci și în consumul excesiv al cărnii provenite de la o paletă tot mai variată de animale; cum este cazul piețelor stradale din Wuhan, unde sunt comercializate un număr mare de animale exotice vii (considerate, până în momentul de față, principala sursă a răspândirii noului coronavirus). În această ordine de idei am putea spune că, acest management *bio-politic* al vieții, în care se decide care specii au voie să supraviețuiască și care nu, privilegiază viața ca *bios*—și anume acea viață specifică vieții umane organizată în societate (Braidotti, 2013; 2019). În acest ansamblu al capitalismului avansat, viața ca *zoē*—adică viață biologică, care încorporează toate entitățile vii, inclusiv natura umană—devine din ce în ce mai vulnerabilă. Fapt care a condus la această comodificare a vieții, aspect care deseori este văzut ca având la bază dezvoltările științifice și tehnologice din domenii precum bio-nanotehnologia sau ingineria genetică, care în anumite cazuri au redus materia vie la un șir de coduri informaționale, orchestrate de specia umană, sub auspiciul necro-economiilor clădite în numele profitului și al mărffii (ex: modificarea genetică a diferitelor plante/animale, a hranei sau patentarea unui număr tot mai mare de semințe). Dincolo de aceste aspecte, viața înțeleasă în limitele *bio-puterii* foucauldienne își extinde influențele dincolo de simpla manageriere a vieții (în sensul controlului prin *anatomo-politica corpului uman*)—și anume în direcția acelor *necropolitici* văzute ca fiind cealaltă fațetă a *biopoliticilor* capitalismului avansat (Braidotti, 2013; Foucault, 1978; Mbembe, 2019). În timp ce *biopolitica* ne revelează, într-un prim sens, o ordine politică care are ca scop administrarea vieții și a populațiilor, în vederea asigurării și susținerii vieții (Foucault 1978; 1995); într-un al doilea sens aceasta poate să degenereze într-o putere care expune o întreagă populație la moarte (Foucault, 1978)—așa cum s-a întâmplat de altfel, în cazul Holocaustului din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, sau în cazul bombardamentele atomice de la Hiroshima și Nagasaki, din luna august a anului 1945. Această trunchiere a vieții, în paradigma *biopoliticilor* capitalismului avansat, a deschis treptat drumul *necropoliticilor* actuale, în limitele cărora viața este supusă puterii morții—și anume *necroputerii*. Mai exact, putem vorbi despre o inversiune a raportului viață-moarte, în sensul în care viața ajunge să reprezinte un simplu mijloc pentru moarte, fapt care a investit puterea necropolitică să decidă care viață contează și care nu (Mbembe, 2019). În opinia lui Achille Mbembe (2019), acest mecanism al *necroputerii* transformă categoriile defavorizate de indivizi în niște *morți-vii*/„living death” (Mbembe, 2019, p. 92). Este vorba

despre acele persoane care se află la granița dintre viață și moarte, consecință a situației de viață precară în care societatea i-a împins pe aceștia din urmă să trăiască. Ceea ce înseamnă că, în parametrii *necroputerii necropolitice* actuale, nu este vorba despre aceleași mecanisme de disciplinare și de supunere—exercitate sub auspiciul fricii iminenței execuțiilor publice, cum am întâlnit în trecut (Foucault, 1995)—ci despre o condamnare la o moarte lentă. Este vorba, fie despre o moarte socială (întâlnită în cazul rasismului sau al xenofobiei, sau mai bine spus, în cazul categoriilor de oameni considerate ca fiind „mai puțin umane”), fie civilă (prin pierderea anumitor drepturi civile, de către anumite persoane sau categorii de populație). În paradigma criticilor postumaniste această poziție a lui Mbembe subliniază încă o dată faptul că, noțiunea occidental-europeană de „uman” (moștenire a proiectului Iluminist) este o noțiune închisă, exclusivă și structural ierarhică, care privilegiază o anumită categorie de oameni (de regulă rasa albă și genul masculin), în detrimentul celorlalte categorii umane—genul feminin, persoanele de culoare, minoritățile sexuale, migranții, persoanele cu deficiențe fizice sau psihice, săracii, delicvenții etc. (Braidotti, 2006; 2013; Ferrando, 2019). Potrivit lui Braidotti, această viziune îngustă referitoare la noțiunea de ‘uman’, devine responsabilă și pentru această abordare gradată și ierarhică a ceea ce înseamnă viața și moartea, inclusiv în contextul actualei pandemii. Astfel, în gândirea critică a filosofiei postumaniste, principiile *necropolitice* sunt în mare parte de natură discriminatorie prin faptul că, diferite categorii umane au acces diferit, atât la viață, cât și la moarte. În această ordine de idei, necropoliticele actuale relevă modul în care guvernele au atribuit, și atribuie în continuare, o valoare diferențiată vieții umane, privilegiind *majoritatea*, în detrimentul *minorității*, în termeni deleuzieni—*majoritate* care nu este reprezentată de o majoritate numerică, ci de o majoritate ca putere (Deleuze & Guattari, 2005). Fenomen care s-a putut observa și în contextul pandemiei COVID-19. Populațiile din lumea a treia, de exemplu, sau migranții și săracii de pe străzile națiunilor lumii occidentale—adică acele categorii de oameni considerate ca fiind „mai puțin umane” (acele *minorități* ca putere)—s-au lovit de aceleași tratamente diferențiate și în timpul pandemiei. Acest fenomen se poate identifica în faptul că, o bună parte a categoriilor umane marginalizate au fost afectate în mod disproporționat de pandemie. De exemplu, migranții, oamenii străzii sau cei care trăiesc în vecinătatea gropilor de gunoi de la periferia marilor orașe, au fost mult mai predispuși să contracteze sau să moară din cauza virusului SARS-CoV-2, în comparație cu persoanele cu un statut social și financiar decent. Aspect care a fost destul de vizibil în perioada *lockdown*-ului, când aceste categorii marginalizate au fost mult mai vulnerabile din

punct de vedere fizic la contagiunea COVID-19, spre deosebire de clasele superioare și mijlocii care au dispus atât de perimetrul privat al locuințelor lor, pentru a limita răspândirea noului coronavirus, cât și de o serie de măsuri de igienă și protecție sanitară. Această situație, am putea spune că, se datorează în mare măsură acestor *necropolitici* care au creat un precedent cu privire la comunitățile marginalizate, care, deseori se confruntă cu o accesibilitate deficitară în ceea ce privește asistența medicală, educația, hrana, igiena, găsirea unui loc de muncă, etc. Structurarea societăților în jurul acestei dialectici *necropolitice* a condus, în cele din urmă, la grade diferite de mortalitate, în contextul pandemiei COVID-19, consecință a accesului diferit la ceea ce numim într-un mod generic ‘umanitate’. Această expunere, directă sau indirectă, a anumitor categorii de oameni la moarte, reprezintă mecanismul pervers pe care necropoliticele, din timpul actualei pandemii, l-au folosit încă o dată, pentru a proteja categoriile așa zis privilegiate. În acest context, inegalitățile sociale au condus nu numai la vulnerabilități diferențiale, ci și la mortalități diferite (numeroase victime ale virusului SARS-CoV-2, din India sau America Latină, se sting în continuare pur și simplu pe străzi, sau în fața porților spitalelor, fără să aibă o minimă șansă la viață).

Cu toate acestea, pentru Braidotti (2013), acest aspect al capitalismului avansat, nu trebuie privit doar din această perspectivă în care natura umană (în limitele unei exercitări disproporționate a puterii) apare ca stăpânind viața *per se*, în paradigma *necropolitică*. Dimpotrivă, critica postumanistă susține necesitatea unei relocări, atât a atitudinilor/principiilor noastre, a tuturor, cât și a epistemelor, valorilor sau a scopurilor, în acest sistem capitalist din care facem cu toții parte. Pentru Braidotti, această relocare este de preferat să se realizeze într-o paradigmă vitalistă de apropiere față de viața în sine, în parametrii unei turnuri centrate spre *zoē*—și anume printr-o deplasare fluidă a granițelor dintre viața discursiv-politică (bios) și viața organic-biologică (zoē), în direcția unei turnuri ecosociale afective. Fapt care ar însemna în primul rând clădirea unei relații deschise cu *Ceialți* (oameni, plante, animale și mediul înconjurător), bazată pe recunoașterea reciprocă a vulnerabilității, interconexiunii și a morții, ca elemente comune (Braidotti, 2013; Mbembe, 2019).

Acest set de emoții, care marchează ceea ce Braidotti numește, *convergența postumană*—și anume, acel sentiment puternic de suferință (cu care ne confruntăm de altfel cu toții, în special în condițiile actuale ale pandemiei), împletit cu speranță și teamă (de a reveni la o viață „normală” cum s-a denumit în sens generic în ultimul timp), completat de rezistență, plictiseală și vulnerabilitate—cere o regândire a identității noastre umane, în

direcția mulțiplelor deveniri și interconectări rizomatice (Braidotti, 2013; 2019). Ceea ce pandemia a dezvăluit a fost nu numai o augmentare a acestor economii afective negative, precum accesibilitatea disproporționată la viață, alături de teama de boală, de moarte sau teama unei fisuri în ceea ce privește o anumită cursivitate a vieții (cu care am fost obișnuiți înainte de pandemie), cât mai ales conștientizarea acestui ritm accelerat al vieții, în special în societățile occidentale dezvoltate, care a creat tabloul unei lumi viciate de creșterea consumului, indiferent de domeniu, cu prețul unui peisaj fizico-psihic erodat, suprasolicitat și golit de echilibru. Cheia unei astfel de abordări postumaniste nu este blamarea sau condamnarea acestui sistem capitalist avansat (care ne pune la dispoziție oricum o serie de avataje incontestabile la nivel de știință și tehnologie) și nici lamentarea (cu privire la noua dimensiune existențială, pe care pandemia a generat-o), ci dezvoltarea unei gândiri critice postumane—cu privire la rolul și poziția noastră, ca specie printre alte specii—care cere să fie aplicată nu numai cu privire la trecut și prezent, ci și la viitor. Este necesară astfel o cartografiere a existenței și a vulnerabilității, nu numai la nivel uman, ci și la nivel non-uman și planetar, în paradigma unei etici relaționale și ontologii emergente, bazate pe grijă și pe noi perspective alternative de co-existență, care să ne determine să conștientizăm faptul că suntem, așa cum Braidotti sublinează—„noi-suntem-cu-toții-în-aceasta-împreună-dar-nu-suntem-unul-și-același” (Braidotti, 2019, pp. 44-46). Idee care scoate în evidență faptul că, în această pandemie COVID-19, acești „noi” reprezintă toate entitățile vii, locatari ai acestei planete, în care conviețuim cu toții împreună, într-o legătură eterogenă și holistă, legați și depinzând unii de alții, indiferent că suntem oameni, animale, plante, tehnologie etc. O astfel de poziție, susținută de postumanismul critic, are ca scop o reanalizare a rezistențelor create de sistemului de gândire Umanist-European, clădit pe antropocentrism, specicism și structuri ierarhice excluzive, alături de relocarea, atât a alterităților umane defavorizate, cât și a celor non-umane, într-un plan al mulțiplelor co-evoluții și perspective. Astfel, recunoașterea și acceptarea vulnerabilității, alături de conștientizarea faptului că, a trăi înseamnă a trăi întotdeauna sub auspiciul iminenței morții, reprezintă punctul de plecare pentru crearea unui set de valori afirmative, al cărui scop, în ultimă instanță, este reanalizarea identității, statutului, și al locului pe care umanitatea îl ocupă în prezent, alături de posibilele sale deveniri din viitor.

References

Braidotti, R. (2006). *Transpositions. On Nomadic Ethics*. Polity Press.

- Braidotti, R. (2013). *The Posthuman*. Polity Press.
- Braidotti, R. (2019). *Posthuman Knowledge*. Polity Press.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2005). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia* (B. Massumi, Trans.). University of Minnesota Press. (Original work published 1980).
- Ferrando, F. (2019). *Philosophical Posthumanism*. Bloomsbury.
- Foucault, M. (1978). *The History of Sexuality, Volume 1: An Introduction* (R. Hurley, Trans.). Pantheon Books. (Original work published 1976).
- Foucault, M. (1995). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison* (A. Sheridan, Trans.). Vintage Books. (Original work published 1975).
- Mbembe, A. (2019). *Necropolitics*. Duke University Press.